

Nizami Məmmədov
Tagısoy
professor

(əvvəli ötən sayımızda)

Eyni zamanda adını çəkdiyimiz bu əsər Sovet dövründən bizlərə yaxşı məlum olan “Yunost” kimi tanınmış populyar jurnal və “Roman-qazeta” səhifələrində rusdilli oxuculara təqdim olunmuşdur. Roman ədəbi tənqid tərəfindən son dərəcə yüksək qarşılanmışdır. “Maral” romanının üstün xüsusiyyətlərindən bəhs edən türkiyəli yazıçı Əsil xanım Ömər yazır: “...Bigəldi Qabdullinin üslubu həm bəlağətli, həm naxışlı, həm nadir üstün və dəyərli keyfiyyətlərə malik olmaqla, həm də dramatikdir. Roman mətni səslər, intonasiyalar, hisslər və canlı həyata vurğunluqla zəngin olmaqla, həm də son dərəcə dərin müşahidələr üzərində qurulmuşdur. Bu əsərdə esseistikanın dialogizmi və faktların obyektivliyi ilə yanaşı, həm də özünü ciddi şəkildə ifadə edən müəllif mövqeyi ortadadır. Müəllifin romanında belə yanaşmadan istifadə etməsi nəinki intellektual olaraq təsir edir, həm də yetərinə görümlü emosionalıq yaradır. Belə olduğu halda müəllifin əsərdə güclü bədii priyomlar bolluğundan bacarıqla istifadə etdiyini göstərir. Burada Amerika ədəbiyyatının klassiki və jurnalisti Tom Vulfun təbirincə desək bir sirr vardır: “... texniki məsələlərlə yanaşı, bu janr o qədər aydın üstünlüklərdən yararlanır ki, bəzən onun hansı gücə malik olduğunu unudursan: ən sadə fakt isə ondan ibarətdir ki, oxucu elə bilir ki, bütün bunlar doğrudan da baş vermişdir...”.

Bigəldi Qabdullinin kitabı sanki mövcud gerçəkliyi yeni, müasir düşüncə müstəvisində XXI əsr mövqeyində

2024-cü ildə Bigəldi Qabdullin 2022-ci ilin yanvarında Qazaxıstanda baş vermiş faciəvi hadisələrin görümlü tarixi və bədii panoramını yaradan “Kantar-

məlumatlara görə isə istintaq tamamilə gizli aparılır. Buna görə də Bigəldi müəllim üçün olmuş hadisəyə bağlı tam təsəvvürlərin bərpə edilməsinin son dərəcə

təhlillər aparır, kantarın əsil mahiyyətini bacarıqlı yazıçı-psixoloq və sosioloq gözü ilə oxuculara təqdim edir.

Bigəldi Qabdullin orijinal

Müasir qazax ədəbiyyatı və Bigəldi Qabdullinin sosial-psixoloji nəsr nümunələrinin eksklüziv mənzərəsi

yindən diqtə edir və sanki bizi xəbərdar edir ki, belə məhvə aparacaq mirasla davam etmək mümkün deyildir. “Maral”, hesab edirik ki, azadlıq və ədalət kitabı olacaq. Ona görə ki, bu kitab gerçəkliyi yeniləndirir və ona humanizm, azadlıq və insan xoşbəxtliyinin necə olması ilə bağlı yeni məna yükləyir”. Müəllifin bədii axtarışlarında xalq həyatının çeşidli tərəflərinin geniş ədəbiyyat müstəvisinə gətirilməsi uğurlu aura yaradır.

Bigəldi Qabdullinin əsərlərində kəskin həyat kolliziyaları hüquq mühafizə orqanları praktikasının işi ilə bağlı şəkildə təhlillərə, araşdırmalara cəlb olunur. Bu tipli parlaq əsərlərdən biri də elə haqqında bəhs etdiyimiz “Maral” romanıdır. Roman da müstəqil Qazaxıstan mediamaqnatlarından birinin azad və ədalətli söz uğrunda mübarizəsi təsvir olunur. Əyləncəli və oxucu diqqətini cəlb edən bir dillə qələmə alınmış bu kitab Moskvanın “Xudojestnennaya literatura” nəşriyyatında çapdan çıxmış bu romanın annotasiyasında əsərin ikili əsasını köhnə dövrlərdə işlədilmiş “Maral” – yeni əks məna kəsb edən əxlaqdan kənarlıq, həm də məlum “Moral”, yəni “Əxlaq” anlayışlarını özündə daşımaqdadır. Əsərin belə ikili adı orada cərəyan edən və təsvirə gətirilən məsələlərin aydın mənzərəsini yaratmaqdadır.

Bigəldi Qabdullinin kitabı sanki mövcud gerçəkliyi yeni, müasir düşüncə müstəvisində XXI əsr mövqeyindən diqtə edir və sanki bizi xəbərdar edir ki, belə məhvə aparacaq mirasla davam etmək mümkün deyildir. “Maral”, hesab edirik ki, azadlıq və ədalət kitabı olacaq. Ona görə ki, bu kitab gerçəkliyi yeniləndirir və ona humanizm, azadlıq və insan xoşbəxtliyinin necə olması ilə bağlı yeni məna yükləyir”. Müəllifin bədii axtarışlarında xalq həyatının çeşidli tərəflərinin geniş ədəbiyyat müstəvisinə gətirilməsi uğurlu aura yaradır...

22”: baş tutmamış çevriliş və milli oyanış” adlı yeni əsərini nəşr etdirir.

2024-cü ilin lap sonlarında Bigəldi Qabdullinin “Kantar – 22” romanı geniş oxucu ictimaiyyətinə təqdim olunmuşdur ki, o, bu əsərin araya – ərşəyə gəlməsi üçün Qazaxıstanda 2022-ci il hadisələrinin ortaya çıxmasının səbəblərini araşdırmaq və bu proseslərdə həmin regionlarda hadisələrə qoşulanların ümumi yanaşma tərzini öyrənmək məqsədi ilə çoxsaylı səfərlər edir. Və görür ki, həmin hadisələrlə bağlı xeyli məsələlər “məxfidir” qrifi altında möhürlənmişdir. Bəzi

çətin olduğu bildirir.

Müəllifin özünün söylədiyinə görə Kantarla bağlı minlərlə material, məqalə və kitablar ortaya çıxmış, kinofilmlər təqdim olunmuşdur. Lakin o, əsəri qələmə alana qədər baş vermiş bu faciənin əsil səbəbləri ilə bağlı cəmiyyətdə vahid fikir yaranmamışdır. Rəsmi məlumatlara görə Kantar zamanı 238 nəfər məhv edilmişdir. “Kanta-22” romanında B.Qabdullin bütün məsələlər üzərində oxucu heysiyyətinə tarıma çəkən, etnik-millət keçmiş üzərindən qazax xalqının müasir gənəfonduna böyük ziyanlar gətirən hadisələr üzərində

bədii yaradıcılıqla məşğul olmaqla yanaşı, həm də qazax yazıçı və şairlərinin qazax dilindən rus dilinə tərcüməsi ilə məşğuldur. O, qazax ədəbi-mədəni mühitində Qabit Müsrepov, Hacımurad Rəhimov, Tursun Jurtbayev, Kabdeş Cumadilov, Bibigül İmanqazına, Turusbek Sanketayev və b. bu kimi müəlliflərin əsərlərinin tərcüməçisi kimi olduqca məşhurdur.

Tanınmış qazax belletristi, yazıçısı, ədəbiyyat tənqidçisi, mədəniyyət xadimi və istedadlı jurnalisti Bigəldi Kayrdosulu Qabdullin doğma qazax dili ilə yanaşı, əsərlərini həm rus, həm də ingilis dillərində yazır, adlarını çəkdiyimiz hər bir dildən bir-birinə paralel tərcümələr edir və qazax bədii fikrinin dünyada yayılmasında son dərəcə geniş diapazonlu fəaliyyətlə məşğul olur. İstedadlı və orijinal bədii təfəkkür sahibi və tənqidçisi Bigəldi Qabdullinə onun paralel yaradıcılıq istiqamətlərində uğurlar diləyirik.

